

Bozela

Maribor, 28. sept. 1934

Leto II.

Posamezna številka Din 1-50 • Velja na mesec po pošti dostavljen Din 6-
za inozemstvo Din 10- • Uredništvo in uprava: Gregorčičeva ulica 26
Telefon 29-70 • Poštni čekovni račun 10.502 • Izhaja vsak petek • Oglasi po tarifi,

Štev. 39

Za in proti Velikemu Mariboru

Eno najaktualnejših vprašanj, ki zadnje čase razburja mariborske in okoliške duhove, je vprašanje priključitve okolice k mestu. Zato je prav, da tudi naš list zavzame tu svoje stališče. Opirali pa se bomo pri tem na vse argumente, ki govore za in proti priključitvi okolice. Okolice pa še prav posebno za to, ker so to predeli, kjer prebivajo delavci in slabo plačani nameščenci, ki so se tja umaknili in naselili prav zaradi tega, ker imajo tam ugodnejše življenjske pogoje.

V pogledu dolžnosti in pravic, ki jih imajo okoliški prebivalci do in od svojih občin, bi bili na boljšem, ako ostanejo okoliške občine samostojne. Prvič prebivalci niso tako obdavčeni, kot bi bili pod mestno upravo, občina pa jim lahko nudi isto, kakor bi jim nudila mestna uprava. Najlepši primer za to je, da so skoraj vse naše okoliške občine osredile svoje prebivalce z napeljavami vodovoda, elektrifikacijo, kanalizacijo, ureditvijo cest itd., in to pri nižjih davčnih dajatvah, kot pa so istih dobrot bili deležni meščani. Res je, da ne v takem obsegu, kot bi to utegnili izpeljati mesto, vendar krajevni potrebi primerno. Vse to je, kot že omenjeno, dalo povod, da so se v naših okoliških občinah naselili in si ustvarili svoje domove predvsem socialno šibkejši sloji. V primeru, da se priključitev izvrši, bi bil najhujše prizadet prav ta sloj. Mariborska občina bi na principu enakih dolžnosti in pravic raztegnila svojo davčno moč po vsem svojem območju. Posledica tega bi bila, da bi se tudi v tej okolici podražila predvsem stanovanja. Torej samo v tem pogledu, ker bi s priključitvijo bil najbolj prizadet socialno šibkejši sloj, bi morali biti proti priključitvi.

Je pa zopet mnogo činjenic, ki govore absolutno za priključitev. Spomenica, ki so jo v tej zadevi izdale okoliške občine, ima sicer nekaj prav dobro podkrepljenih argumentov, ki govorijo odločno proti priključitvi, zdi se pa, da je bila sestavljena bolj v duhu lokalnega patriotizma naših okoliških občinskih uprav. Na koncu te spomenice je stavek, ki pravi, da priključitev v današnjem času ni aktualna. Prepričani smo, da bi prav tako napisali tudi spomenico, če bi priključitev sledila po sto letih. Mi pa pravimo, da je priključitev danes vse bolj aktualna, kot je bila kdajkoli prej. Aktualna in potrebna v vseh pogledih in bo radi tega brezdvomno tudi izvedena. Dolžnost naših okoliških občin ne bi bila sedaj izdajati spomenice proti priključitvi, temveč samo predloge, kako bi se naj priključitev izvedla brez večje škode za okolice. Mislimo, da bi taki predlogi imeli več haske, kot pa spomenice. Mariboru se bi morala okolica priključiti že davno prej, posebno ona na levem bregu Drave, ki se že desetletja zajeda v mesto. Za priključitev govorijo tako gospodarski, nacionalni in kulturni vidiki, najti je treba tu samo ključ, ki bi uredil davčne razmere in druge zadeve, ki se križajo.

Priključitev ima svoje dobre in slabe strani tako za mesto kakor za okolico. Priključitev je potrebna, aktualno je sedaj samo, kako se bo ta priključitev izvedla, da ne bo pri tem trpel nihče škodljivo.

Načrt zakona o minimalnih mezdah

V eni naših zadnjih številok smo že poročali, da je Delavska zbornica v Ljubljani izdelala načrt zakona o minimalnih mezdah. Načrt zakona o minimalnih mezdah je še dokaj nevelikega zanimanja otvoril še četrti, abonma popoln. Za danes objavljamo načrt v celoti, medtem ko bomo kritiko k načrtu objavili v eni prihodnjih številok.

NAČRT

zakona o osiguranju minimalnih zaslužkov in pobijanju nelojalne konkurence s pomočjo delavskih mezd.

Člen 1.

V svrhu kontroliranja in reguliranja mezd za pomožna osebe, na katero se zanaša zakon o obratih z dne 5. novembra 1931 in za pomožna osebe, zaposlene v poljedelstvu in gozdarstvu, v kolikor ne živi v lišni skupnosti s poslodavcem, se ustanovijo na sedežih Delavskih zbornic mezdni inspektorati.

Pri ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja se osnuje v to svrhu višji mezdni inspektorat.

Teritorialno področje mezdnih inspektoratov se ujema s področjem Delavskih zbornic. Višji mezdni inspektorat posluje kot prizivna instanca za vso državo.

Člen 2.

Mezdni inspektorati in višji mezdni inspektorati sestojijo iz treh, za dobo treh let imenovanih stalnih članov.

Vsem razpravam o reguliranju mezd prisostvujejo poleg stalnih članov inspektorata po dva zastopnika zainteresiranih strank, one, ki je stavila predlog za reguliranje, in one, ki se predlogu protivi. Ta dva zastopnika strank imata pri vseh razpravah posvetovalen glas.

Predsednike mezdnih inspektoratov in višjega meznega inspektorata imenuje minister socialne politike in narodnega zdravja v prvem primeru na predlog bana, in sicer iz vrst sodnikov delavskega zavarovanja na sedežu inspektorata ali upravnih uradnikov inspekcije dela. Enega stalnega prisednika imenuje minister za socialno politiko na predlog Zbornice za trgovino, obrt in industrijo, odnosno oziraje se na predloge, ki jih predlože ločene poslodavske zbornice. Drugega pa imenuje na predlog Delavske zbornice.

Stalne prisednike višjega meznega inspektorata imenuje minister socialne politike in narodnega zdravja na eni strani na predlog Centralne industrijskih korporacij, na drugi strani na predlog Centralnega sekretariata Delavskih zbornic.

Člen 3.

Za polnodeljavne sklepe mezdnih inspektoratov in višjega meznega inspektorata je potrebno, da so vabljeni k razpravam vsi stalni člani in oba za to razpravo delegirana zastopnika interesentov in da sta pri razpravi in sklepanju navzoča vsaj predsednik in en stalni član. Sklepa se v javnem glasovanju. Sprejeti so predlogi, za katere glasujeta vsaj dva stalna člana.

Člen 4.

V delokrog mezdnih inspektoratov spada: a) preiskovanje višine mezd, sistemiziranje zaposlitvenih kategorij ter določanje stanja in kraju primernih stroškov za življenje po poedinih zaposlitvenih kategorijah; b) Smernice, po katerih je določiti zaposlitvene kategorije in minimalne mezde, izda mezdni inspektorat po zaslišanju višjega meznega inspektorata minister za socialno politiko in narodno zdravje.

c) reguliranje mezd v primerih, kjer so mezde, primerjane stanu in kraju primernem življenjskem minimumu ali mezdam drugih podjetij iste zaposlitvene kategorije, očividno pod normalno višino!

c) reguliranje mezd v primerih, kjer je treba od inspektorata določene minimalne mezde spremeniti, ker so se med tem predpostavke, na katerih so se minimalne mezde določile, spremenile. O takem predlogu se sme obravnavati le, ako se dokaže, da so se stroški za življenje po določitvi minimalnih mezd vsaj za 15% povečali ali znižali.

Člen 5.

Mezdnim inspektoratom je odstopati, da se jim omogoči funkcija, navedena pod a), vse gradivo o višini mezd, ki ga zberejo inspekcije dela.

Organi delavskega zavarovanja imajo izdati mezdni inspektoratom vsako leto po staležu 30. junija najpozneje v štirih mesecih sumarični pregled razdelitve zavarovancev po mezdni razredih.

Za vsa podjetja, ki zaposlujejo nad 30 delavcev, je predložiti porazdelitev na mezdne razrede po obratih.

Vse te informacije služijo za uradne svrhe mezdni inspektoratov in se, o katerih zahteva mezdni inspektorat mezdne izpiske in poročila o mezdah v poedinih zaposlitvenih kategorijah, so dolga predložiti te izpiske v roku, ki se jim v to določi. Okrožni urad za zavarovanje delavcev so dolžni predložiti na zahtevo meznega inspektorata katastro o prijavah delavcev.

Člen 6.

Mezdni inspektorati regulirajo mezde na predlog delodajalca, delodajalskega združenja ali delojemalske strokovne organizacije, registrirane pri Delavski zbornici. Ako stavi predlog več poslodavskih združenj ali delojemalskih strokovnih organizacij, morajo storiti to v skupni vlogi, v kateri mora biti naznačen skupni predstavnik predloga. Drugo stran nominira na poziv meznega inspektorata svojega predstavnika v meznem sporu.

Člen 7.

V čl. 6. navedene stranke morejo staviti predlog, da se določi z veljavnostjo kolektivne pogodbe za delojemalce poedinih zaposlitvenih kategorij enega obrata ali vseh obratov določene stroke v srezu ali banovini meze, odgovarjajoče mezdam, ki se dosega v področju inspektorata povprečno za delavke iste zaposlitvene kategorije ali, ki odgovarja minimalnim mezdam, določenim po čl. 4. lit. a) tega zakona.

Ta predlog se more staviti le za zaposlitvene kategorije, katerih zaslužek je nižji kot so po čl. 4. lit. a) določene minimalne mezde za to zaposlitveno kategorijo. Predlog za določitev mezd za poedino podjetje se more staviti le za obrate, ki zaposlujejo nad 20 delavcev in nameščencev.

Člen 8.

Ako je bil stavljen predlog za določitev ali spremembo minimalnih mezd, ima sklicati mezdni inspektorat najkasneje v roku 14 dni mezdno razpravo, na kateri naj se skuša doseči o meznem sporu sporazum med zainteresiranimi strankami v cilju, da se regulirajo sporne mezde s kolektivno pogodbo.

Člen 9.

Ako do takega sporazuma ni prišlo, ima izreči mezdni inspektorat po proučitvi podatkov, ki jih predložita obe strani, v sporni zadevi razsodbo, v kateri določi za poedine kategorije, katerih mezde ne odgovarjajo po čl. 4. a) določenim minimalnim mezdam, mezde, ki odgovarjajo minimalnim mezdam. Tako razsodba ima, ko postane pravomočna, pravno veljavnost kolektivne pogodbe. Tako določene minimalne mezde se morajo spremeniti le, ako zahteva spremembo zainteresirano podjetje ali zainteresirana delojemalska organizacija, sklicujoč se na spremenjene razmere, skladno s predpisom čl. 4. lit. c) tega zakona.

Tako razsodbo mora izreči mezdni inspektorat najkasneje tekom enega meseca po vložitvi predloga za določitev mezd.

Člen 10.

Razsodbo meznega inspektorata o določitvi minimalnih mezd, iz katere mora biti točno razvidno, na katere zaposlitvene kategorije in katere obrate se razsodba nanaša, je objaviti podpisano od meznega inspektorata »Službenih Novinah«, kjer pa obstojajo banovinski službeni listi, pa v teh. Razsodba stopi v veljavo z dnem objave.

Člen 11.

Proti razsodbi meznega inspektorata se moreta pritožiti obe strani preko meznega inspektorata tekom 14 dni po objavi v »Službenem listu« na višji mezdni inspektorat. Ta priziv nima odločilne moči. Višji mezdni inspektorat odloči o pritožbi na podlagi predloženih informacij strank in obrazložitve meznega inspektorata brez nove usne razprave končno veljavno. Ako višji mezdni inspektorat razveljavi, mora določiti nove minimalne mezde, ki veljajo od dne, ko se objavi ta sprememba v Službenem listu, v katerem je bila uveljavljena prvotna razsodba.

Člen 12.

Pravomočna in objavljena razsodba meznega inspektorata ima veljavnost kolektivne pogodbe. Njena veljavnost začneja z dnem javnega razglasa. S tem dnem se razveljavljajo vse za delojemalce neugodnejše določbe individualnih in kolektivnih pogodb.

Ako plačuje podjetje v nasprotju s to razsodbo dalje nižje mezde, more vložiti tako zainteresirani delojemalec, kakor zainteresirana delojemalska strokovna organizacija, ki je stavila pri meznem inspektoratu predlog za izplačilo mezdne razlike.

Vse pogodbe, ki določajo za delojemalca ugodnejše pogoje od onih, ki so določeni z minimalno mezo, ostanejo dalje v veljavi.

Člen 13.

Stroške za poslovanje mezdni inspektoratov krije vsaka s tretjinskim zneskom: oblast in ustanova, ki stavi predlog glede imenovanja stalnih članov inspektorata.

Člen 14.

Podjetja, ki bi se branila dajati mezdni inspektoratom informacije, ki so jih upravičeni zahtevati inspektorati po predpisih tega zakona, se kaznujejo po predpisih, ki veljajo po zakonu o inspekciji dela za oviranje uradnega poslovanja inspektorjev dela.

Člen 15.

Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja je pooblaščen skrbeti za izvršitev tega zakona in izdati odredbe, ki so bile v svrhu organiziranja in poslovanja mezdni inspektoratov potrebne.

PRAVILNIK

glede smernic za določanje minimalnih mezd. Na podlagi člena 4. in 15. zakona o minimalnih mezdah predpisuje, da se določajo stan in kraju primerni stroški za življenje po poedinih zaposlitvenih kategorijah po tehle smernicah:

Člen 1.

Kot edinica, v kateri se izražajo v čl. 2. tega pravilnika normative mezde, velja povprečna dnevna zavarovalna mezda Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, pri katerem ima svoj sedež obrat, za katerega se določajo mezde.

Člen 2.

Kot zaposlitvene kategorije se določajo, grupirane po starostnih grupah in spolu: ne kvalificirani delavci, ne kvalificirani sezonski delavci, priučeni in izučeni delavci, priučeni in izučeni sezonski delavci. Sezonski delavci so delavci v poklicih, ki v zimskem času prekinjajo delo.

Naši ljudje v službi madžarske revizionistične propagande

Iz „delovanja“ naših „uglednih“ ljudi v službi madžarske revizionistične propagande in akcije — Naš nov nacionalni škandal

Vsakemu bo znano, da madžarska oligarhija pod senco takozvane svete ogrske krone, neprestano stremi za tem, da bi se z revizijo mirovnih pogodb priključili tej »sveti« kroni tudi oni kraji, ki so ji bili po vojni »zavojevalno« in »začasno« odvzeti. Posebno se pri tem cika naša Vojvodina, t. j. na celokupni severni del naše Donavske banovine. Madžari vrše po vsem svetu veliko politično agitacijo in propagando in pri tem ne izbirajo sredstev. Tudi pri nas se vrši ta propaganda, pri tem je Madžarom posebno dobrodošla tkzv. madžarska »gospodarska penetracija«. Tako je uspelo budimpeštanskim krogom, da so pod vodstvom Bethlena & Comp. počasi »nacionalizirali«, oziroma osnovali večje številno povsem madžarskih trgovskih in industrijskih podjetij, ki so direktno odvisna od Budimpešte. Da so v tem uspeli, je žal zasluga tudi nekaterih tkzv. »uglednih Srbov«, ki so za mastno odškodnino posodili svoje ime in stavili svoje telo in dušo na razpolago madžarskemu gospodarsko-političnemu delovanju. Na ta način so budimpeštanski krogi ohranili že prejšnje zavojevalne pozicije in ustvarili mnogo novih — vse v smotru revizije. Istočasno pa so izvlekli milijarde dinarjev, utajili na stotine milijonov davkov in taks, tihotapili na malo in veliko in korumpirali veliko število naših nesrečnih ljudi.

Značilen je primer velikega madžarskega podjetja, ki je pod firmo »Hofner-Sranc-Klajton in Sultervot« d. d. v Budimpešti izdelovalo poljedelske stroje. To podjetje je osnovalo v Zagrebu nekako komanditno družbo — na papirju. Poslovalo se je pa v Novem Sadu, kjer je gnezdo znane roparske in vohunske tolpe. To podjetje je leta dolgo ropalo naše poljedelce po vsej državi, posebno v Vojvodini in Sremu. Istočasno je namreč ta družba s pomočjo mnogoštevilnih madžarskih nastavlencev vršila veliko politično in gospodarsko revizionistično propagando in špijonažo. Vse to so gotovi naši ljudje prikrivali.

To madžarsko podjetje je prodajalo stroje, snovalo mline itd. tudi na kredit, seveda za bajeslovne vsote. Pri tem je varalo naš državni erar, ker ni plačevalo odgovarjajočega davka in taks na promet in objekte. V cilju varanja naših oblasti je ta družba osnovala v Novem Sadu tudi tovarno, ki pa stvarno ni nikoli obratovala. Stroje so še nadalje uvažali iz Madžarske in lepili na nje jugoslovanske etikete. Da se tako ropanje, utajevanje, prevare in druge malverzacije olajšajo, je bilo to podjetje »nacionalizirano« po receptu novosadskih »specialistov«, katerim stoji na čelu g. Kosta Mirosavljevič. Vse bi ostalo prikrito, ko se ne bi vsi ti med seboj zlasali. Skregali so se namreč pri deljenju »bakšiša«. Zaradi slave tega novosadskega »kole-

ga«, je morala iti novepečena in lažno-jugoslovanska d. d. iz Novega Sada v Beograd — v »zavetje«. Medtem so namreč finančne in druge državne oblasti odkrile ogromne prevare v škodo fiskusa naše države. Izvršilo se je tudi nekaj aretacij direktorjev — Madžarov. V teku preiskav in zasledenj je prišlo do velikih razkritij in presenečenj, katerih pa še ni konec.

Da bi podjetje lahko tudi v naprej »nemoteno« delovalo, so si Madžari iz Budimpešte poiskali pri nas nove »ugledne osebnosti«. In zgodilo se je najnovejšo čudo: V Budimpešti je stopil na čelo oddelka baron Gustav Ljubičić, srbska poturica. Ta mladi baron Ljubičić v Budimpešti kot povampirjeni Madžar deluje skupno z baronom Sarkotićem na Dunaju. Oba delujeta v gospodarskih krogih, ki streme za revizijo mirovnih pogodb, ustoličenjem Habsburžanov in za uničenjem naše države. Ljubičić je v Budimpešti najpriljubljenejši član iredentistične propagande v posebnem oddelku za »gospodarsko penetracijo«. Povsem na isti način deluje tudi baron Sarkotić na Dunaju, oba pa sta v tesnih stikih z našimi izdajalci. In ti ljudje, izrodki našega naroda, ki delujejo po navo-

dilih g. dr. Vrbanića iz Zagreba, so naši v naši državi sedaj nove »ugledne Srbe«, ki se »žrtvujejo« za težke madžarske noyce! Nedavno je bila v Beogradu glavna skupščina delničarjev te družbe. Pravzaprav je to bila velika nesramna prevara, kar nobeden od teh »delničarjev« za to »nacionalno družbo« ni plačal niti pare za fiktivne akcije, kot je to bilo dokazano pri procesu. Tej skupščini je predsedoval dr. Milorad Arsenijević, advokat iz Novega Sada!... Izbran je bil novi upravni in nadzorni odbor, ki je protokoliran tudi pri beograjskem trgovskem upravnem sodišču. Člani upravnega odbora so: DR. MILAN VRBANIĆ, SENATOR IN BANČNI RAVNATELJ IZ ZAGREBA; Milorad Arsenijević, odvetnik iz Novega Sada; Miloš Jovanović iz Beograda; Pero Jovanović, tiskar iz Novega Sada; BARON GUSTAV LJUBIČIĆ IZ BUDIMPEŠTE. — Nadzorni odbor tvorijo: Dimitrije Bijelić iz Novega Sada; Franc Kunc iz Budimpešte (član uprave »Prebujeni Madžari«); Anton Panjić iz Stare Kaniže in Bora Štefanović, odvetnik iz Beograda.

Mislino, da za sedaj tudi ni potreben nikak komentar. Je pa ta primer strašen in vsega obsojanja vreden. A mi? Do kdaj bomo morali prenašati take nevarnosti in tako sramoto?

V nacionalnih krogih Novega Sada, kjer se vse to odvija in dozna, vlada veliko razburjenje in vsi pošteni narodnjaki proklinjajo te izdajalce in plačance, ki so v službi madžarske revizionistične akcije.

Kaj pravijo Nemci o Narodni odbrani

ČLANEK V »LEIPZIGER ABEND POST«.

Pred kratkim je bil objavljen v uglednem nemškem listu »Leipziger Abendpost« članek pod naslovom »Narodna odbrana v Jugoslaviji«. Članek ni podpisan, prica pa, da je pisec dobro poučen o naših razmerah in da je stalen dopisnik tega lista. Vsebina članka je naslednja:

»Pred več nego petindvajsetimi leti so v tedanji kraljevini Srbiji osnovali narodno organizacijo, ki so ji nadeli ime »Narodna odbrana«. Ta organizacija, ki si je postavila smoter, osvoboditi vse jugoslovanske kraje od tujcev, je videla, da so bili njeni načrti ustvarjeni z velikim uspehom. In res, po svetovni vojni je iz male Srbije nastala najmočnejša balkanska država, ki je spočetka nosila ime »Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev«, pa se je pozneje preimenovala v »Kraljevino Jugoslavijo«. Sedaj, ko so nemško-jugoslovanski odnosi več kot povoljni in to po zaslugi našega »führerja«, je prišel čas, da se spomnimo važne točke smotrov te organizacije. Sedaj, ko so skoraj vsi Jugoslavlani zbrani v eni državi, je delovanje »Narodne odbrane« pod vodstvom g. Ilije Trifunovića usmerjeno za notranjo konsolidacijo države. Zato se sedaj deluje na tem, da se vsi trije narodi ujedinijo tudi duhovno.

Ne smemo pozabiti, da je »Narodna odbrana« najmočnejša nacionalna organizacija v Jugoslaviji in s katero se mora računati. Zanimivo je opazovati, kako se vodilni principi »Narodne odbrane« grade po nemškem sistemu. Vsi mestni odbori organizacije stoje popolnoma pod vodstvom vodje, ki za vse odgovarja. »Narodna odbrana« povsod organizira mitinge, da ne bi izgubila kontakta z maso. Ker stoji na principu rasne pripadnosti, sprejema za svoje člane samo one, ki pripadajo slovanski rasi, ali pa one, ki so v nacionalnem pogledu delovali in dali kaj za Jugoslavijo. Razen tega se »Narodna odbrana« briga za kmete, delavce, obrtnike, nameščence in manjše trgovce, kar jasno prica o socialni plati te organizacije. Razlog njenim ostrim zahtevam je bilo sistematsko, protizakonito izvažanje zlata nekega beograjskega Žida v Madžarsko, s čemer je bila oškodovana jugoslovanska država za milijone. V svojih ostrih zahtevah je po pravici naglašeno, da ta židovski menjalec ne bi mogel pri svojem delu uspeti sam v tem nevarnem poslu, če mu ne bi pomagal še drugi Židje.

Kar zadeva gospodarsko politiko te organizacije, je njen smoter, da pomaga domačemu gospodarstvu in da državo napravi neodvisno od inozemstva. Zato je izdala parolo, da se naj kupuje samo od onih držav, ki kupujejo tudi od Jugoslavije. Energična je njena zahteva po domači težki industriji. Pri tem naglašajo, da je v Bosni mnogo železnih rudnikov. Ta tendenca po neodvisnosti od tuje težke industrije bo brezdvomno zadala industriji orožja v nekaterih zapadnih državah velike udarce.

Pod črto

Č. Značilna anekdota. List narodnega poslanca Josipa Benka »Murska Krajina«, ki izhaja v Murski Soboti, je v svoji zadnji številki objavil zanimivo črnogorsko anekdoto pod naslovom »Vse na narodov račun«. Božve, ali si kdo izmed maloštevilnih čitateljev tega lista ob čitanju te anekdote ne misli kaj po svoje in med sitimi muhami, videl še eno, prav posebno debelo in sito? Kaj mislite?

Č. »Slovenija« malo znani in malo čitani punktiški listič, ki izhaja nekje v Ljubljani, je pričel našim člankom zadnji čas zopet posvečati veliko pažnjo. Najvažnejše članke celo ponatiska. Žal nam je samo, da mi ne čutimo potrebe, da bi se utegnili revanžirati in ponatisniti kak članek iz »Slovenije«. Za doseganje reklamo se »Sloveniji« prav lepo zahvaljujemo in se priporočamo tudi za naprej.

Č. Mislite, da moramo tudi mi plačati stroške za tisk! Nakažite nam torej še danes naročnino, posebno, če ste v zaostanku!

Delavke, nameščenke!

NARODNO STROKOVNA ZVEZA, PODRUŽNICA MARIBOR

Vas vabi na

javni ženski shod

ki se vrši v nedeljo, dne 30. septem bra 1934 ob 9.30 uri dopoldne v dvorani Narodnega doma z dnevnim redom:

1. PROTEST PROTI OSNUTKU PRAVILNIKA O MINIMALNIH MEZDAH s posebnim ozirom na predlog, da naj se uzakoni minimalna plača, ki dela razliko med moškimi in ženskami.

2. POLOŽAJ DELAVSTVA:

Delavke, nameščenke, pridite na shod, da protestirate proti nameri, da se Vas postavi v drugo kategorijo ljudi. Treba je jasno in javno povedati, da zahtevate, da se plača delo, naj ga napravi kdorkoli, moški ali ženska. DELAVCI, NAMEŠČENCI!

Vaša dolžnost je, da podprete pravičen boj žensk, ker s tem koristite tudi sebi. V slučaju, da ostane pri tem pravilniku, bodo tovarnarji izigravali moške delavce ter sprejemali ženske, ker bodo ceneje.

DELAVKE, NAMEŠČENKE

vse na shod, da preprečite atentat, ki ga nameravajo izvršiti nad Vami. Dokažite, da se zavedate svoje moči in da ste pripravljene izvojevati svoje pravice.

DELAVCI, DELAVKE, NAMEŠČENCI IN NAMEŠČENKE, GRE ZA VAŠE INTERESE, ZATOREJ VSI NA SHOD!

O D B O R.

Nemška tiskarna v Mariboru?

Iz prav zanesljivega vira smo izvedeli, da hoče neki nemški tiskarnar v Dravski banovini preseliti svoje podjetje v Maribor. Dotičnemu tiskarnarju svetujemo, naj si ne dela posebnih stroškov za tako preseljevanje. V Mariboru smo že enkrat znali preprečiti to zadevo, pa bi se utegnili zgoditi to še enkrat. Takih postojank našega nemštva v Mariboru ne potrebujemo. S tem v zvezi se govori tudi o izdajanju nemškega nacionalnega lista. Zdi se, da tiči baš v tem namen preselitve dotičnega tiskarniškega podjetja. Strnje na fronta nacionalno zavednega Maribora bo odgovor na vsak poizkus vtihtapljanja nemške tiskarne v obdravsko prestolico.

Drobne zanimivosti

d — Velika rudniška nesreča. V rudnikih v Grasiordu na Angleškem je prišlo pretekle dni do strahovite nesreče. Radi dosedaj še neznanega vzroka je nastala v rovih strahovita eksplozija,

ki je že doslej ugotovljeno zahtevala 271 rudarskih življenj. Vsako reševanje je bilo onemogočeno, ker so eksplozije trajale dalje časa. Ker je bila nevarnost, da se eksplozija razširi še na ostale nepoškodovane rove, so zazidali rove, kjer so se ponavljale eksplozije. S tem je bila tudi zapečatena usoda onih, ki so morda še ostali pri življenju v teh rovih. Grozna nesreča je odjeknila močujo po vsej Angleški in ostalem svetu.

d — Velika stavka rudarjev. V Peču na Madžarskem je te dni stopilo v stavko okoli 1000 rudarjev. Vzrok: prenizke mezde.

d — Zagrebški župan odstopil. V zvezi z novim zakonom o mestih je odstopil dolgoletni in priljubljeni zagrebški župan dr. Ivo Krbek. Začasno opravlja njegove posle dosedanj podžupan Jakov Pavlina.

d — Velika ameriška stavka končana. Po posredovanju predsednika Roosevelt-a so 22. t. m. odredili voditelji strokovnih organizacij, da se preneha s stavkanjem. S tem je končana ena največjih stavk na svetu, ki je žal zahtevala tudi več smrtnih žrtev.

Člen 3.
Mezde se določajo po teh-le smernicah:

Zaposlitvena kategorija	Mesečni zaslužek	
Nekvalificirani ne-sezonski delavci	v zavarovanih mezdah	
v starosti:	Moških	Žensk
14 do 17	10—15	10—15
18 „ 20	15—26	15—22
20 „ 24	26—33	22—25
24 „ 30	33—40	25—27
nad 30	40	27

Člen 4.

Mezde nekvalificiranih delavcev v sezon-skih obratih je odmerjati s 150% v členu 3. navedenih iznosov.

Mezde priloženih in izučenih delavcev je odmerjati z izjemo starostne skupine od 14. do 17. leta s 175% iznosa, ki ga prejema nekvalificirani delavec, odnosno starostne skupine. Učenci v starosti od 14 do 17 let prejemo v povprečju treh učnih let mezdo 10.

Člen 5.

Določbe tega pravilnika je uporabljati kot smernice in se morajo mezdni inspektorati od teh smernic oddaljevati, ako morejo odstopanje od smernic s posebnimi tehtnimi razlogi utemeljiti.

Delavska zbornica v Ljubljani:
Tajnik: Filip Uratnik, l. r.

Brezposelnost v Jugoslaviji

Skoraj vsak dan smo priče poizkusov za rešitev sedanje gospodarske krize, oziroma omejitev nje posledic. Oblastva in drugi činitelji podvzamejo različne ukrepe, ki naj pomagajo brezposelnemu delavstvu. Javni iniciativi sledi privatna iniciativa in tako vidimo, da je vse prebivalstvo angažirano v borbi zoper brezposelnost. Najprej je začelo zbiranje sredstev v svrhu podeljevanja podpor brezposelnim, pozneje pa je nastala potreba po velikih sredstvih v svrhu pospešitve velikih javnih del, ki naj bi nadomestila pojemajočo privatno iniciativo. Tekom časa so ta javna dela postala zelo važna, tako da pomenijo za nekatere vrste delavstva skoraj edino možnost zaposlitve. Zato je tudi mezda pri teh javnih delih prenehala biti nadomestek za odšli dobiček in so tozadavni prejemki redni zaslužek. To pa pomeni, da mora ta odškodnina prevzeti vse funkcije redne mezde in da ni nobenega opravičila za njeno višino, ki bi ostala pod eksistenčnim minimumom.

Poleg javnih del mora še naprej obveljati privatna iniciativnost posebno v tistih produkcijskih panogah, ki slonijo na angažiranju večjega kapitala, ki bi ga bilo težko začeti zbirati in ki je že zbran od strani privatnikov. Toda tudi za te panoge naj obveljajo gotove mere za zaščito delovnih moči, ki bodo prej ali slej dovedle do zmanjšanja brezposelnosti. Prepoved čezurnega dela, stroga uvedba osemurnega delavnika in omejitev števila vajencev bi onemogočile marsikatero pretirano izkoriščanje delavcev. Prepoved dvojne zaposlitve pri osebah, ki dosežejo eksistenčni minimum, razširitev obveznega šolanja do 16. leta starosti bi omogočilo mnogim delavcem zaposlitev. Uvedba starostnega zavarovanja bi izločila iz produkcije delavce, ki ne spadajo tja in na njih mesto bi nastopile mlajše moči. Končno bi moralo nastopiti tudi skrajšanje delovnega časa pod 48-urni delovni teden, seveda v kolikor to ne bi pomenilo prevelikega znižanja tedenskih dohodkov. Investicije in racionalizacija naj bi se izvršile postopoma in šele proti obvezi delodajalcev, da preskrbijo reducirane delovne moči. Ukinejo naj se vsi tisti karteli, ki umetno zvišujejo cene gradbenemu in drugačnemu materialu. Izpopolnitev socialne zaščite na podlagi prispevkov od strani interesentov naj zmanjša davčno obremenitev delavskih prejemkov.

Na ta način bi odpravili nekatere vzroke brezposelnosti in sedanje število brezposelnih bi se močno znižalo.

Število brezposelnih pa je sedaj vedno višje: zastoj v industriji, trgovini in obrti, katastrofalni padec cen poljskih pridelkov zvišuje število brezposelnih v vrstah celokupnega delavstva. Številke, ki prikazujejo brezposelnost, niso točne, toda pravilna je konstatacija g. Bogdana Krekiča (glej brošuro: Neza-poselnost v Jugoslaviji), da je napačno trditi, da je pri nas samo 15.000 do 20 tisoč brezposelnikov. Res je sicer, da ne moremo smatrati za brezposelne v pravem pomenu besede vse one, ki so objavljeni iz obveznega zavarovanja v teku zadnjih treh let, toda če upoštevamo, da je možnost gospodarske osamosvojitve skoro povsem izključena in da poljedelska dela ne zadoščajo niti za prejšnje poljedelske delavce, potem moramo priznati, da so tako dobljene številke približno resnične. Tako je n. pr. pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev padlo članstvo okrog 100.000, pri ostalih podpornih fondih pa okrog 25.000—30.000, kar predstavlja približno število brezposelnih, katere-nu moramo prišteti še število nezaposlenega poljedelskega proletariata.

d — Zanimiva licitacija. V Karlovcu je nedavno tega bila zanimiva licitacija. Tovarna »Pitagora« je zaostala s plačili delavstvu za celih 160.000 dinarjev. Ker so delavci dvomili, če bodo kdaj prejeli težko prislužen denar, so se obrnili na sodišče in tožili vodstvo tovarne. Razsodba je bila taka, da je prišla tovarna »Pitagora« na licitacijo in je bila prodana. Delavci pa so tako prišli do svojega denarja.

Strokovne organizacije

Zgodovina — Ali naj bodo strokovne organizacije politične?

Osebna prostost in prostost delovne pogodbe sta temelja, na katerih slo ni ves pravni red današnjega delovnega razmerja. To naziranje, ki je navidezno pravično, v resnici močno škoduje delavcem. Delavec v ožjem pomenu je, kdor nima gospodarske samostojnosti, temveč se mora živiti, da preide ubožno preskrbo, z negotovo mezdo ali plačo. Delavec mora torej v gotovih slučajih sprejeti vsako delovno pogodbo, vsekoli ali je njemu ugodna ali ne. Ako sprejme delodajalec delavca v službo, mu da mezdo ali plačo, ki ni proračunana za delavske življenjske potrebe, temveč temelji ta mezda ali plača na interesu dobička, ki ga hoče podjetnik dobiti iz podjetja, v katerem uporablja delavčeve moči. Delavec nima na današnje delovno razmerje nobenega vpliva, on je postal blago, kakor kaka druga mrtva gospodarska dobrina in njegovo delo se tržuje na gospodarskem trgu po istih narodnogospodarskih zakonih kakor drugo blago.

Delavstvu pretijo tako neprestano velike nevarnosti, ki ga vedno in povsod ogrožajo. Kajti celo današnje delovno razmerje se da izreči v enem stavku: Delavec sprejmi pogoje, ki ti jih narekuje podjetnik, ali pa pogini. Vsem tem nevarnostim delavec kot posamezna oseba ne more uiti. To je uvidelo delavstvo že zgodaj, ter si skušalo najti izhoda iz tega žalostnega položaja.

Delavstvo je spoznalo, da interesi delavcev v današnjem delovnem razmerju ne morejo biti posamezni interesi, temveč da morejo biti merodajni le skupni interesi vsega delavstva. Posamezni delavec ne opravi ničesar, po samezni delavec mora sprejeti vse pogoje, ki mu jih diktira gospodar, ako bi pa to ne hotel, mora zapustiti delo, ker pa delavec v resnici brez dela živeti ne more, mora sprejeti vse pogoje, s tem pa postane uvodoma omejen osebna prostost in prostost delovne pogodbe nesmiselni, ker se mora delavec enostavno podvreči podjetnikovi volji.

To spoznanje je prodrlo sicer tudi v izvendelavskih krogih, toda prave protiukrepe je iznašlo delavstvo samo,

s tem da je podredilo osebne interese skupnim interesom. S tistim trenutkom pa, ko je delavstvo spoznalo, da ga more rešiti le skupni interes, za začne tudi moderno socialno gibanje. Prvi, ki so začeli na tem polju orati, so bili Angleži. Stvar pa ni šla tako gladko. Kapitalizem, ki se je čutil prizadete-ga, je oviral in preganjal vsako združeno delovanje delavstva. Leta 1825. pa je izvojevalo angleško delavstvo pravico, da se je smelo združevati v posebnih društvih, da si izvojuje bolj-ši življenjski položaj. Težaven je bil porod prvega delavskega gibanja, a delavstvo je premagalo vse ovire. Polagoma se je začelo vzbujati delavstvo tudi na evropski celin. Tudi tukaj se je uprl kakor na Angleškem kapitalizem odločno delavskemu gibanju in ni hotel, da se priznajo delavskim društvom pravice do obstoja.

Toda pot, ki jo je nastopilo delavstvo, je premagala tudi na evropski celi polagoma vse ovire in delavska društva so dobila v vseh modernih državah pravico javnega delovanja. V Franciji je bila dvignjena prepoved javnega delovanja leta 1864., v Nemčiji leta 1869. in v Avstriji leta 1870.

S tem je dobil delavski pokret prost polet, ter se začel hitro razvijati. Razvoj se ni vršil povsem mirnim potom, že smo omenili, kake zapreke so se stavile razvoju od strani vlad in z njimi zvezanega kapitalizma; povsem umevno je, da je reagiralo delavstvo s svoje strani po svojih močeh. Protiukrepi delavstva so bili pogostokrat revolucionarni in so šli čestokrat izpota gospodarskega boja ter so zasledovali tudi politične cilje. Vendar pa v političnih revolucionarnih pokretil v prvih časih delavskega gibanja ne najdemo jasnega cilja, ker so se naslanjali na utopistično teorijo tedanje-ga socialnega naziranja.

Glavno je bilo, da je delavstvo zasledilo lastne koristi, da je izbojevalo svojim organizacijam javno priznanje, in da so se delavske organizacije razvijale in širile.

Zboljšanje strojev zvišuje negotovost življenjskih razmer. Spori med delavcem in buržuazijcem dobivajo vedno bolj značaj razrednih sporov.

Delavci se začenjajo združevati proti meščanstvu zaradi delavske mezde, snujejo organizacije, da se pripravljajo na odpor. Tu in tam se završe posamezne bitke.

Od časa do časa zmagajo delavci, toda mimogrede. Pravi sad njihovih bojev ni neposredni uspeh, temveč na predujoča organizacija delavcev. Pospešujejo jo zveze, ki jih ustvarja veleindustrija in ki spajajo delavce raznih krajev. Spojujev mnogih lokalnih bojev enakega značaja daje deloma temu boju med delom in kapitalom navadni razredni značaj. Vsak razredni boj pa je političen boj.

Gospodarski boj je potreben, da zboljša trenutni gospodarski položaj delavstva, toda ta boj mora biti popolnoma podrejen onemu boju, ki zasleduje popolno oprostitev delavstva. To načelo je še danes kljub velikim izpremembam v medsebojnem odnošaju političnega in gospodarskega boja v veljavi. V zgodovini delavskega gibanja srečamo večkrat slednje, da je politični boj strokovne organizacije škodoval gospodarskemu položaju delavstva, ne da bi političnemu položaju koristil, vsled tega je nastala med vodstvom strokovnih organizacij in med političnim vodstvom dostikrat precejšnja napetost. Dvignile so se strokovne organizacije, katerim se je zddevalo, da jim prevelika odvisnost od politične organizacije škoduje. No strokovne organizacije so si znale pridobiti vpliv tudi na politične organizacije in danes vidimo skoraj povsod ta pojav, da je strokovna organizacija tista, ki daje smer politični organizaciji.

Iz neznatnega početka so prišle strokovne organizacije do velike moči, nemogoče je prorokovati, kako se bo vršil razvoj strokovnih organizacij v bodočnosti, bodo li strokovne organizacije se naslanjale kakor do sedaj na politične organizacije, katere prav za prav itak obvladajo, pojdejo li strokovne organizacije popolnoma svojo pot. Nastanki druge smeri so tukaj. In sicer so napravili prve poskuse s tem angleški delavci in v novjšem času se pojavlja isti pokret na Nemškem.

Eno pa lahko že danes z gotovostjo trdimo, da je strokovna organizacija poklicana, da bo igrala v bodočnosti glavno vlogo v človeški zgodovini.

Izjava.

Podpisani Stanko Hiti, urednik »Mariborskega Večernika Jutra« sem v številki 14. tednika »Borba« z dne 14. aprila 1934. objavil pod naslovom: »Ali ni to nesramno izzivanje«, članek, v katerem sem pisal med drugim:

»Ne moremo prav verjeti, kako je mogel odbor za delegiranje sodnikov v Ljubljani določiti tega gospoda (namreč g. Franca Ochsja iz Celja) za sodnika v Mariboru, ko je vendar vsej nacionalni javnosti, zlasti pa nacionalnim sportnikom dobro znano, da je ta g. Ochs zagrizen nemec in da prav do danes ni čutil potrebe, da bi se naučil našega jezika in da je kot sodnik popolnoma nesposoben v sportnem udejstvovanju.«

Priznavam, da ne more biti govora o tem, da bi bil g. Franc Ochs nemec, ker sem se sam prepričal, da je rojen Nemec iz Reicha; tudi označba zagrizen ni bila umestna.

Kar se pa tiče kritike kvalifikacije g. Ochsja kot nogometnega sodnika, lojalno priznavam, da je bila tudi ta moja trditev neupravičena.

Preklicujem in obžalujem vse inkriminirane trditve in se zavežem plačati g. Francu Ochsju sodno odmerjene stroške kazenskega postopka in pod izvršbo objaviti to izjavo v prihodnji številki tednika »Borba« na enak način, kot je bil objavljen zadevni članek.

Stanko Hiti l. r.,
urednik »Večernika«.

Učna doba in številčno razmerje vajencev

Obrtni vestnik z dne 1. septembra t. l. poroča pod zgornjim naslovom:

Na razne predstavitve glede učne dobe in številčnega razmerja vajencev (samo po sebi velja isto za vajenke, op. predništva) je izdaja kr. banska uprava dravske banovine v Ljubljani, odlok VIII, številka 3653-1 z dne 30. junija 1934, ki se glasi:

Dokler ne izide v § 263., odstavek 2. in v § 257., odstavek 1. obrtnega zakona napovedana ministrska uredba o določitvi učne dobe, oziroma številčnega razmerja vajencev v posameznih strokah in krajih, veljajo dalje določila pravih združenj, ki so veljala nazadnje, pre-

den je dobil novi obrtni zakon obveznost. Koder ni združenj, ali se je v prejšnjih pravilih morebiti opustilo določiti učno dobo ali številčno razmerje, se prepušča določitev enega ali drugega prostemu dogovoru.

Dve in pol leta obstoja novi obrtni zakon, ki pravi v § 257.: 1. Minister trgovine in industrije lahko v sporazumu z ministrom socialne politike in narodnega zdravja — po zaslišanju trgovskih, industrijskih, obrtnih in delavskih zbornic — z uredbo določi, v kakšnem razmerju imajo lahko lastniki obrtov po edinih strok učence z ozirom na število pomočnikov. Taka uredba se lahko izda

z veljavnostjo za celo državo, za posamezne banovine ali samo za posamezne kraje in stroke. — 2. točka: Pri določevanju tega razmerja je vzeti v obzir stvarno potrebo učencev in možnost njihovega strokovnega pouka.

Za danes hočemo navesti, da imamo pri nas v dravski banovini do 180 združenj obrtnikov in nad njimi obstojajo po novem obrtnem zakonu okrožni odbori v Ljubljani, Novem mestu, Celju in Mariboru; potem po vrhu še Trgovska, obrtna in industrijska zbornica z vsem njenim aparatom, ki bi lahko marsikaj v teh dveh in pol letih obstoja novega obrtnega zakona uredila z statističnimi podatki in nasveti glede odškodnine za časa učne dobe in glede številčnega razmerja vajencev napram pomočnikom itd. Samim združenjem, posebno v takem številu, kakor obstojajo pri nas v dravski banovini — vsaka ima svoje združenje obrtnikov — ni prepuščati določitev, ker v nekaterih strokah in krajih (posebno v Celju) zadostujejo poročila, kakšno število vajencev imamo napram zaposlenim pomočnikom. Eno je gotovo: z novim obrtnim zakonom so vpeljali v Celju takoj po vseh strokah štiriletno učno dobo. Ali za odškodnino ni nobenega govora.

Celo za šivilje imajo štiriletno učno dobo. Koliko vajenk pa dobiva kakšno odškodnino. Isto velja tudi za ključavničarske vajence in za razne druge stroke. Posebno poglavje je Celje. Po več letih je vendar kr. banska uprava dravske banovine odpravila nedeljski pouk na obrtno-nadaljevalni šoli v Celju in ga celo prepovedala. Tako čitamo v sobotnem »Slovenskem Narodu«. Upamo, da se bo še kaj ukrenilo v zaščito vajencev in vajenk. Tovariši, na delo za našo delavsko mladino!

Fr. Ž.

Iz popotnega dnevnika Kosovo

Jutro. Zajutrek nam je teknil, dasi bi si kak Evropejec, vaju svoje kuhinje, premislil, preden bi vzel zalogaj v usta. Servirali so nama še od večerje preostali ajvar, neko pečenje iz koščic modrega patližana, nekako salato iz paradiznikov z »juto«, papriko in »crno kafo«. Srbska kuhinja ljubi krepko začimbenje jedi z močno aromo in se ji upira naš večni krompir. Nikakor pa ne moremo trditi, da je njih kuhinja slaba, čeprav je proti našemu okusu, kajti nacionalna kuhinja je le tedaj slaba, če nima nikake izrazite kulinarne smeri in utemeljene kavzalnosti, če nima sploh nikakega »karakterja«, kot je to n. pr. v srednji Nemčiji, deželi univerzalnih omak in »zosof«. V tem je tudi razlika med Srbi in Turki, da imajo prvi obilno servirane obede in večerje z množico riht, dočim so slednji nekaki minimum-ljudje, skromni v svojih življenjskih potrebah. Skromnost je čednost Orientalca. Nisem še videl Turka ali Arabca, ki bi bil obilen. V Egiptu je v Kairu džamija, Amru-mošeja, kjer se preizkuša ta čednost na čudovit način. Dolžnost vsakega Egiptčana je, da lahko stopi skozi ozko špranjo med dvema stebroma. Egiptčanu se to tudi posreči, dočim je le malokateri Evropejec in vitka, bela dama po njihovih pojmi čednost, oziroma čednostna.

Posloviva in zahvaliva se. Nato par

skokov čez prištinske blatne kanale in potoke, ki te prav nič ne spominjajo na »piccoli canali« v Benetkah. Smer in cilj: Kosovo. Priština je najudobnejša vzhodna točka za Kosovo polje, 60 kilometrov dolgo kotlino, ki se razprostira od Kosovske Mitrovice tja do Kačanika zapadno od Prištine. Nekoč je bilo tukaj jezero. Vendar vsakdo imenuje Kosovo samo oni del planote, kjer se je vršila glavna bitka med Srbi in Turki 15. junija 1389, v kateri sta izgubila življenje car Lazar in sultan Murat I. Na em kraju se je vršila še druga bitka med 17. in 19. oktobrom leta 1448; ob tej priliki je bil od sultana Murata II. zarobljen slovit ogrski junak Jovan Hunjadi, zaklet sovražnik naših celjskih grofov.

Iz mesta sva se povzpela v hrib po razhojeni poti. Včasih je vodila kar preko žitnih polj, sredi med koruzo in preko pašnikov; včasih se je cepila v dve, tri veje, ki so se po mnogih ovinkih zopet sestale. Ni bilo težko uganiti, da je pot le provizorična, da je v deževnem vremenu neuporabljiva in si zato poiščemo karavane novih poti. In nič zato, če skozi polja.

Pred nama je potovala karavana turških trgovcev. Kričali so na ves glas, priganjali in pretepali težko otovorjene osliče. Ko sva jih dohitela, so nama ponujali, da sedeva že na itak preobločeno živinčje in zato plačava »banko«. Ker sva jim zatrjevala, da potujeva raje peš, so naju nadlegovali s prošnjami za »bak-

šiš in duvan«, ponujali se nama kot ciceroni in mentorji, naju rotili in se zaklinjali kot poštenjaki pri prerokovi bradi. S precejšnjo težavo sva se jih rešila in prehitela.

Ko sva prispela na vrh griča, sva da-leč pred nama opazila na vrhu rebri belo, nizko, šesterooglato stavbo: Muratovo malo tulbe. Svet je tu valovit. Podolžni griči in doline med njimi so se mi zdeli kot morski valovi.

Tekla sva v dolino in nato zopet sopi-hala navkreber. Vsa zasopla sva se ustavila na drugem vrhu. In nato zopet v dolino in zopet v hrib. Končno sva le vsa upehana dosegla ono belo, nizko kočo vrh griča. Krog in krog so bili turški grobovi, ki jih spoznaš po nagrobnih kamnih, oblikovanih po fesih ali turbanih, kakršne je pač nosil padel junak. Rdeče cvetke so divje rastle po grobovih, in celo kamenje je rdeče kot od krvi.

Tukaj je stal pred več kot petsto leti mogočni tabor turške vojske. In kjer stoji sedaj ona šesterooglata kočica, se je belil šotor sultana Murata in njegovega sina Bajazita. Sredi tabora se pa je kot totem svetil na visokem drogu mogočen, zlat Alahov polumesec ter grozil lesenemu križu Lazarjeve vojske na nasprotnem griču.

Nedaleč proč sva ugledala napol razpadlo ključarjevo kočo. Poklicala sva ga: »Hej čibukdžijo!«

Starec s sivo brado je polagoma krenil proti nama. Nevoljno nama je odprl tulbina vrata, si sezul opanke in vstopil. In med tem, ko sva se ogledovala, je v predvoru padel na kolena in solze so bile v njegovih očeh, ko je molil: »La-

Alah ilalah, la Alah ilalah...«

Stavba je imela dva prostora: neznan ten predvor, kot je to pri vseh moše-jah in neko večjo izbo. Sredi nje pa se je nahajal nekak mrtvaški oder, ves zakrit z dragocenimi tkaninami. Ob vzglavju pa je bil na drogu pritrjen mogočen Muratov turban v obliki papeževe tiare, samo da je bil ves iz blaga.

Stene so bile preobložene s preprogami in koranovimi izreki. Sredi njih pa visi železna helebarda Miloša Obilića.

Vidov dan. Kri teče v znamenju križa in polumeseca. Križem rok čaka zaskrbljena Evropa na izid te neenake borbe. Levo krilo Srbov zmaga. Toda Turki so dobili ojačenja in bojna črta se je zopet izenačila. V Lazarjevem šotoru je bojni svet. Kdo ne pozna teh junakov, Carja Lazarja, Vuka Brankovića, Orlovića, devet Jugovičev... In še drugih, ki jih arodne pesmi omenjajo. Tam v kotu pa sam zase snuje naklepe Miloš Obilić

»kojega vodila jedna mlada Vlahinica Vlahinica rodila, pod kobilom odhranila

A zato se zove Milošu Kobiločiču.« Sam je. Postrani ga gledajo, saj se govori, da se pogaja s sultanom. Njegov obraz je poln lokavosti. Tekega je ustvaril Meštrovic. Videl sem kip v Beogradu. Globoko sem dojel Meštrovicovo umetnost, ko sem se zamislil v to nizko, uporno zgubano čelo, izpod kojega strme lokave oči, ta klasičen, nekoliko uslo-čen nos, povešeno spodnjo ustno, polno cinizma...

(Se bo nadaljevalo.)

Maribor

m — Našim naročnikom! Vse one naročnike, ki prejemale list morda neredno, prosimo, da to takoj sporoče upravi. List morajo dobiti dostavljen najkasneje do sobote opoldne! Obenem pa prosimo, da naročniki redno poravnajo naročnino, posebno oni, ki so v zaostanku!

m — Razglas. Za sestavo spomenice mesto spominske plošče cerkve na Oplencu, zadužbini Nj. Vel. kralja, so potrebni podatki o vseh, med svetovno vojno 1914 do 1920 z zlato ali srebrno Karadjordjevo zvezdo z meči odlikovanih bojevnikov. Vabijo se vsi v Mariboru bivaajoči odlikovanci, oziroma svojci že pokojnih, da se zglašajo zaradi izpolnitve teh obrazcev v sobi št. 2 mestnega vojaškega urada na Slomškovem trgu 11 med uradnim časom najpozneje do 29. t. m.

m — Popravek. Temeljem zakona o tisku, prosimo cenjeno uredništvo, da objavi v naslednji številki tednika »Borba« naslednji popravek, ki se nanaša na preobčeno notico v 37. številki z dne 14. septembra 1934 pod rubriko Maribor in pod naslovom »Žalosten Maribor«: Ker sem edina gostilničarka v Dravski ulici, se čutim po omenjeni notici prizadeto in izjavljam tozadevno sledeče: Ni res, da bi jaz kdajkoli koga nahrulila, ki je slovensko pozdravil. Res pa je, da sem vedno enakega obnašanja napram vsakemu in mi je vsak dobrodošel gost. Niti nisem nikoli pokazala nikakega sovraštva do Slovencev, ker sem sama Slovenka in tudi v Maribor pristojna. Torej je vsebino notice smatrati kot obrekovanje. — Planinc Jožefa, gostilničarka, Maribor, Dravska ulica.

Celje

c — Glede priključitve okoliške občine k mestni so mišljenja v javnosti precej deljena. Sicer pa, kot smo informirani, tozadevnih skupnih razgovorov še ni bilo. Oglasila se je sicer pri g. županu Goričanu deputacija celjskih pridobitnikov, kojih mnenje pa ni merodajno za vso celjsko in okoliško prebivalstvo. Delavstvo in nameščentstvo je slej ko prej proti vsaki novi obdavitvi, ki bi utegnila nastopiti ob priključitvi okolice k mestu. K temu spada tudi kuluk, ki ga je uvedla mestna občina, medtem ko okolica tega davka ne pozna. Glede pri-

ključitve se morajo torej zaslišati vsi sloji v mestu in okolici, ne pa morda samo peščica ljudi, ki bi to razpravljala in sklenila morda kaj samo iz političnih vidikov.

c — Dajte nam več luči! Z ulično, oz. cestno razsvetljavo smo v mestu v nekaterih krajih še precej zaostali in vlada po nekaterih predelih mesta še prava egiptovska tema. Na drugi strani pa se ponekod prav nič ne štedi z razsvetljavo. Menimo, da smo si vsi davkoplačevalci enaki in zatorej upravičeno želimo, da mestna občina posveti večjo pažnjo tudi nam na periferiji in nam privošči več luči!

Ekzotična pravljica

Nekoč in v neki deželi je bilo tako, da je vladala izredna svoboda. In kar je bilo glavno: demokracija v najpopolnejši obliki! Ker je eno glavnih načel demokracije, da ima vsak priliko se uveljavljati, je to dalo pobudo tudi sicer ne prav brihtnemu gospodu Žafranu. Šlo je počasi, ampak šlo je le, ker se je gospod Žafran dobro zavedal, da je prvi pogoj za uveljavljanje, pridobiti na svojo stran mili narod. Dolgo se mu to ni hotelo posrečiti.

Končno se mu je vendar nasmehnila sreča. Posrečilo se mu je namreč iznajti recept za okusno prirejanje klobas. In s tem si je utrl pot med mili narod. Njegove klobase so zaslovele širom domovine. Če si sedel takole v gostilni, si slišal od vseh strani: »Natakar, prosim eno Žafranko!«

Seveda je imel gospod Žafran od tega velike koristi. Poleg tega, da je svoj obrat radi velikega povpraševanja izpremenil v tovarno, so ga izvolili tudi za župana. To je bila prva stopnja njegove politične kariere, seveda v duhu načel demokracije. Ob vladnih volitvah, pa je domovino osrečil tudi gospod Žafran s kandidaturom. Klobase in njih sloves so storili svoje — Žafran je postal po volji naroda in volji božji — poslanec. To je bila druga stopnja njegovega političnega uveljavljanja. To pa ni bilo prav inteligenci, posebno ne oni, ki jo je zastopal on. Vsi ti so ga »imeli v gobcu« (tako je pravil g. Žafran sam!) in so bili dovtipi na račun »klobasar-skega poslanca« kar duhoviti.

Gospod Žafran pa je vsem temeljito »zamašil gobce« (tudi njegov izraz!). — Postal je minister! Sedaj je bilo drugače. Bilo je tako, da če je gospod Žafran kihnil, so morali vzkliti vsi podložni: »Bog pomagaj!« — Radio agencija je vesoljni domovni sporočila takoj vest, da je gospod minister Žafran kihnil. In so takoj nato vzklili niti od načelnika v ministrstvu, pa tja do občinskega tajnika v kaki zakotni vasi vsi:

»Bog pomagaj!« Tako je morala vzkliti tudi inteligenca v njegovem nekdanjem sre-zu. Da, časi se izpreminjajo in z njimi tudi ljudje!

Sicer pa je to brdko resnico kmalu izkusil tudi gospod Žafran sam. Vlada je namreč demisionirala in njegovo ministrstvo je splavalo po vodi. In je šlo (po demokratičnih načelih, seveda) še globlje nazaj: z leti je prenehal biti poslanec, nazadnje še župan ni bil več. Tudi njegove klobase so prišle ob veljavo. Konkurenca je iznašla še boljši recept za prirejanje istih.

Razume se, da je bilo gospodu Žafranu pri srcu togo, ko se je spominjal nekdanjih lepih dni. Ah da, minuli časi... In je bilo sedaj tako, da če je zdaj kihnil, ga je samo mačka v kotu začudeno pogledala...

Kulturne beležke

NARODNO GLEDALIŠČE.

Repertoar:

Torek, 2. okt. ob 20. uri: »Hamlet«, otvortvena predstava.

Četrtek, 4. okt. ob 20. uri: »Hlapci«. Premijera.

»Hamlet« kot otvoritvena predstava. Mariborsko »Narodno gledališče« otvori novo sezono v torek 2. oktobra s Shakespearjevo klasično tragedijo »Hamlet« v mojstrskem prevodu našega prvega pesnika Antona Županičiča. Režira glavni režiser J. Kovič. Naslovno vlogo igra VI. Skrbinšek ter bo ta predstava interna proslava njegovega desetletnega umetniškega udejstvovanja. Sodeluje ves ansambl, zbor, številna kompazierja. Nabavila se je nova inscenacija in tudi gledališke razsvetljalne naprave so izpopolnjene. Po vsem tem sodeč se lahko pričakuje dostojna otvoritvena predstava.

Prijavni rok za gledališki abonma je podaljšan do 1. oktobra in se zaradi letošnjega velikega zanimanja otvori še četrti, abonma D. Hitite in prijavite se! Vsak Mariborčan, ki količkaj zmora, mora biti letos gledališki abonent!

k — Zanimiva brošura. — Češkoslovaška narodno-socialistična stranka je te dni izdala zanimivo brošuro pod naslovom »Věda, tehnički pokrok a jiné problémy světové krise«. — Kdor se bi za brošuro zanimal, naj pošlje na uredništvo znamko za 2 dinarja za poštino. Brošura, ki obsega 32 strani in ki jo je napisal znani češkoslovaški narodni socialist Dr. Vaclav Pisecky, mu odstopimo brezplačno.

Obvestilo.

Mestno poglavarstvo mesta Maribor razpisuje za zgradbo delavskega azila in borze dela v Mariboru, Gregorčičeva ulica oddajo:

1. Slikarskih del za . . . Din 12.504—
2. pleskarskih del za . . . Din 33.376/07
3. parketnih del za . . . Din 27.744—
4. pečarskih del za . . . Din 4.964—
5. tapetniških del za . . . Din 5.676—

Ponudbe je predati do 1. oktobra 1934 ob 11. uri dopoldne v mestnem gradbenem uradu, Frančiškanska ulica 8/I, soba št. 3, kjer se dobijo tudi vsi potrebni podatki in pripomočki.

Maribor, dne 24. septembra 1934.

Predsednik mestne občine Dr. Lipold, s. r.

Pohištvo, vložke, tapetništvo in dekoracije

najceneje nudi

NOVAK

Maribor, Vetrinjska 7
Koroška 8

Telefon 29-05

Najnovejši vzorci tkanin blaga za pohištvo, zavese in madrace